

ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ 1, 2

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>Соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>054 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Соціологія конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1(1 семестр), 2 (2 семестр)</i>
Обсяг дисципліни	<i>8 ЄКТС, 240 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік, Екзамен ДКР,МКР</i>
Розклад занять	<i>Лекції, семінарські заняття</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: Василець Ольга Іванівна, +38063 872261938, +38 098 42 946 73 ovasylec@gmail.com , vasylets.olha@iit.kpi.ua практичні заняття: старший викладач, Казьмірова Оксана Миколаївна
Розміщення курсу	https://classroom.google.com/c/MTU5ODQyMzMwNjUx

Програма навчальної дисципліни

Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Пізнання соціальних явищ, конфліктний характер їх розгортання, зв'язок практики та концептуалізація і розвиток уявлень про неї – усе це має історичні витоки та контексти, на дослідженні яких і зосереджується академічна взаємодія викладача і студентства впродовж вивчення даної навчальної дисципліни.

Предметом навчальної дисципліни «Історія соціології» є виникнення, історичні форми, основні етапи, напрями, школи, тенденції розвитку соціології як науки, дослідження процесу виокремлення знання про суспільство із загального людського досвіду і набуття ним форми емпірично обґрунтованої наукової теорії.

Мета. Історія соціології належить до нормативних компонентів освітньої програми циклу загальної підготовки і має на меті отримання студентами наступних компетенцій:
ЗК 11 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 13. Здатність усвідомлено визначати цілі у професійному й особистісному розвитку, проявляти наукову ініціативу та лідерські якості.

Вивчення даної дисципліни передбачає набуття зазначених нижче фахових компетенцій.
 ФК 1 Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.
 ФК 2 Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.
 ФК 11 Здатність здійснювати процедуру медіації, налагоджувати та підтримувати комунікацію між різними сторонами конфлікту.

Програмними результатами навчання виступають:

РН 01 Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.

РН 02. Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.

РН 03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.

Опрацьовуючи матеріали навчальної дисципліни «Історія соціології» студенти отримують навички системного підходу до вивчення історії людства як історії уявлень про особу, її місце у всесвіті та суспільстві, конфліктного характеру їх взаємин. Від давньогрецького спадку, через дари іудеїв, до утопій середньовіччя і становлення соціології як окремої галузі наукового знання у добу формування модернів. Викладач надає комплексний огляд категорій загально гуманітарного та конкретно-поведінкового штибу, прищеплює студентам принципи неупередженості у вивченні концепцій і поглядів, з урахуванням світоглядних контекстів та рівня економічного, політичного й культурного розвитку конкретної історичної доби постановня й розгортання даних концепцій.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

З огляду на те, що саме з «Історії соціології» починається для студентів знайомство із майбутньою професією, ця дисципліна є засадничою для подальшого вивчення інших дисциплін як нормативного так і вибіркового компонентів освітнянської програми. Курс «Історії соціології» є тісно пов'язаним із «Вступом до спеціальності» та «Загальною соціологією», синергія у вивченні даних дисциплін покликана закласти надійний підмурівок для подальшої активності студентства і у академічному, і у соціальному, на загал, просторі.

Програму навчальної дисципліни «Історія соціології» складено відповідно до освітньої програми «Соціологія конфліктів та медіація» підготовки студентів рівня освіти «бакалавр» спеціальності 054 «Соціологія». Навчальна дисципліна належить до циклу загальної підготовки.

Навчальна дисципліна складається з 2 частин.

1. Історія соціології -1. Викладається у першому семестрі першого навчального року.

2. Історія соціології – 2. Викладається у другому семестрі першого навчального року.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 240 годин /8 кредитів ECTS.

Рекомендований розподіл навчального часу

Форма навчання	Кредитні модулі	Всього		Розподіл навчального часу за видами занять				Семестрова атестація
		кредитів	годин	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Лабораторні роботи (комп'ютерні практикуми)	СРС	
Денна	1	3	90	18	18	-	54	залік

	2	5	150	18	36	-	96	<i>ісnum</i>
	<i>Всього</i>	8	240	36	54		132	

3. Зміст навчальної дисципліни

Історія соціології 1.

№	Назви розділів і тем	Кількість годин			
		всього	у тому числі:		
			лекції	практичні	СРС
РОЗДІЛ 1.	Вступ до предмету.				
Тема 1.1.	Історія соціології в системі суспільствознавчих дисциплін. Об'єкт і предмет історії соціології. Періодизація історико-соціологічного знання	10	2	2	6
Тема 1.2.	Суспільна думка Стародавнього світу та Середньовіччя. Ібн-Хальдун	8	2	2	4
РОЗДІЛ 2.	Віхи суспільствознавчої думки Нового часу.				
Тема 2.1.	Відродження та світська державно-правова концепція держави Ніколо Макіавеллі.	8	2	2	4
Тема 2.2.	Томас Гоббс. Влада, права людини та соціальний порядок	8	2	2	4
Тема 2.3.	Джон Локк. Організація суспільного життя.	8	2	2	4
Тема 2.4.	Концепція суспільного договору Жан-Жака Руссо. Феномен Просвітництва	8	2	2	4
Тема 2.5.	Суспільні процеси в концепціях французьких філософів Шарля Луї Монтеск'є та Етьєна Кондільяка	6	2	2	2
Тема 2.6.	Революція та утвердження сучасності в концепції абата Сийєса.	8	2	2	4
Тема 2.7.	Адам Сміт. Витоки сучасної економічної соціології.	8	2	2	4
		90	18	18	54
		ВСЬОГО ГОДИН			90

Заочна форма навчання

Історія соціології 1.

№	Назви розділів і тем	Кількість годин			
		всього	у тому числі:		
			лекції	практичні	СРС
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
РОЗДІЛ 1.	Вступ до предмету.				
Тема 1.1.	Історія соціології в системі суспільствознавчих дисциплін. Об'єкт і предмет історії соціології. Періодизація	5	0,5	0,5	11

	історії соціології				
Тема 1.2.	Суспільна думка Стародавнього світу та Середньовіччя. Ібн.Хальдун	6	0,5	0,5	10
РОЗДІЛ 2.	Віхи суспільствознавчої думки Нового часу.				
Тема 2.1.	Відродження та світська державно-правова концепція держави Ніколо Макіавеллі.	2	0,5	0,5	10
Тема 2.2.	Томас Гоббс. Влада, права людини та соціальний порядок	5	0,5	0,5	10
Тема 2.3.	Джон Локк. Організація суспільного життя.	5	0,5	0,5	9
Тема 2.4.	Концепція суспільного договору Жан-Жака Руссо. Феномен Просвітництва	2		0,5	3
Тема 2.5.	Суспільні процеси в концепціях французьких філософів Шарля Луї Монтеск'є та Етьєна Кондільяка	2	0,5		10
Тема 2.6.	Революція та утвердження сучасності в концепції абата Сийєса.	4	0,5	0,5	11
Тема 2.7.	Адам Сміт. Витоки сучасної економічної соціології.	5	0,5	0,5	10
	ДКР				1
		90	4	4	82
		ВСЬОГО ГОДИН			90

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях та семінарах, а також ознайомитись з:

4.1 Базова література

1. Гавриленко І.М. Соціологія. Кн. 1. Соціальна статика. - К., 2000. – 464 с.
2. Захарченко М.В., Погорілий О. І. Історія соціології (від античності до початку ХХ ст.), К.Либідь, 1993 – 336 с.
3. Ручка А. А., Танчер В. Курс історії теоретичної соціології. – К.: Наукова думка, 1995. – 223 с .
4. Соціологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В. Г. Городяненка. — К.: Видавничий центр “Академія”, 2003. – 560 с.
5. Соціологія курс лекцій. Черниш Н (2003) *Взято з <https://fc.vseosvita.ua>*

4.2 Допоміжна література:

1. Арон Р. Етапи соціологічної думки. К.: Юніверс, 2004. – 2004. – 688
2. Аристотель. Політика / Пер. з давньогрец. О. Кислюка. — К. : Основи, 2000. — 238 с.
3. Гоббс Т. Левіафан / Пер. з англ. Р. Димерця, В. Єрмоленка, Н. Іванової та ін.- К.: Дух і літера, 2000. – 606 с.
4. Мак'явеллі Н. Флорентійські хроніки. Державець / Пер. з іт. А. Перепаді. – Харків: Фоліо, 2007. – 511 с
5. Платон. Держава / Дзвінка Коваль (пер.з давньогрецької та комент.). — К. : Основи, 2000. — 354с.
6. Руссо, Жан-Жак. Про суспільну угоду, або принципи політичного права / Пер. з фр. та ком. О. Хома. - К: Port-Royal, 2001. - 349 с
7. Сміт А. Теорія моральних почуттів. - М.: Республіка, 1997. - (Серія: Бібліотека етичної думки). - 352 с.
8. Сміт Адам Багатство народів. Дослідження про природу та причини добробуту націй. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations Київ, Наш формат, 2018 – 736 с.

4.3. Інформаційні ресурси

1. режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/> Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
2. режим доступу: <http://www.sociology.kpi.ua/literature> - кафедра соціології КПІ ім.Ігоря Сікорського

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

N з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань
1	Тема 1.1: Історія соціології в системі суспільствознавчих дисциплін. Об'єкт і предмет історії соціології. Періодизація історії соціології. Основні питання Соціальне пізнання до формування академічної соціології. Методологічні попередники соціології. Періодизація історії соціологічних вчень. Етимологія поняття соціології. Історія соціологічної думки в системі соціологічного знання Сучасні тенденції макросоціологічних досліджень. СРС: Проаналізувати значення протосоціологічного знання для окреслення проблематики подальших суспільнознавчих розвідок. Виявити методи дослідження історичних контекстів за допомогою конфліктологічного підходу. Зрозуміти потенціал компаративістики історичного знання для різних навчальних дисциплін, проаналізувати можливість неупередженого і критичного, водночас, ставлення до поглядів людей, що складають скарбницю культурних надбань людства
3	Тема 1. 2: Суспільна думка Стародавнього світу та Середньовіччя. Схід та Захід – соціальні й культурні простори формування теорій суспільних взаємин. Основні питання: «Вступ» Ібн Хальдуна – джерело знань про політекономію, соціологію та політологію. Правничі питання і цінності суспільства. СРС: Біологічне і соціальне в людині – соціальні погляди Фоми Аквінського. Від Тертуліана до Піко Делла Мірандоло – формування гуманістичного бачення сутності людини.
4	Тема 2.1: Відродження та світська державно-правова концепція держави Ніколо Макіавеллі. Основні питання: Загальна характеристика доби Просвітництва. Світська теорія походження держави. Сутність та форми державного правління. Виокремлення релігії та моралі від політики. Завдання та засоби управління суспільством за Н. Макіавеллі . СРС: Порівняти погляди практично сучасників, якими були Н. Макіавеллі, Т.Мор, Т.Кампанелла, на суспільство, закони, якими воно керується, місце та роль особи.
5	Тема 2.2 : Томас Гоббс. Влада, права людини та соціальний порядок. Основні питання: Трактатування природного стану і теорія договірної походження держави. Гоббс про співвідношення індивідуальної свободи та держави. СРС: «Війна всіх проти всіх»: інтелектуальна фікція чи соціальний дійсність. Право в об'єктивному та суб'єктивному розумінні.
6	Тема: 2.3 Джон Локк. Організація суспільного життя. Основні питання: Договірна концепція держави і теорія поділу влади. Невідчужувані природні права людини. Теорія конституційного правління та ідеї лібералізму. СРС: Трудова теорія приватної власності. Про поділ влади. Про закон як гарантію та втілення волі суспільства та його членів.
7	Тема: 2.4. Концепція суспільного договору Жан-Жака Руссо. Феномен Просвітництва Основні питання: Вчення Жан-Жака Руссо про право і державу. Демократична концепція

	суспільного договору та обґрунтування суверенітету народу СРС: . «Воля всіх» і «загальна воля».
8	Тема: 2.5 Суспільні процеси в концепціях французьких просвітників Шарля Луї Монтеск'є та Етьєна Кондільяка Основні питання: Політико-правова концепція суспільства Ш.Л. Монтеск'є. Поділ державної влади. Від політичної теорії до соціологізації знання про суспільство. СРС: Принцип географічного детермінізму суспільства. Соціологія права у вченні Ш.-Л. Монтеск'є. Ідея чисел Е. Кондільяка.
9	Тема: 2.6 Революція та утвердження сучасності в концепції абата Сийєса. Основні питання: Французька революція як межа між традиційним та сучасним суспільством. Формування концепції рівноправ'я. Декларація прав людини та перехідний період Франції наприкінці XVIII – початку XIX століть. СРС: Проблеми легітимності влади. Третій стан та громадянське суспільство.
10	Тема: 2.7 Адам Сміт. Витоки сучасної економічної соціології. Основні питання: Капіталізм Адама Сміта. Соціологічний номіналізм та економічна атомізація суспільства. Концепція поділу багатств. Номо економікус: взаємозв'язок індивідуального та колективного благополуччя. СРС: . Мораль як основа суспільних відносин.

Семінарські (практичні) заняття

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять:

Семінарські заняття мають на меті розвиток у студентів вміння працювати з науковою літературою, готувати виступи на базі попередньої аналітичної роботи, формулювати та відстоювати свою позицію, брати активну участь у дискусії.

Семінарське заняття №1

Тема 1. Історія соціології в системі суспільствознавчих дисциплін. Об'єкт і предмет історії соціології.

Мета: формування уявлень про значущість історичних розвідок для дисциплін соціальногуманітарного циклу. Розуміння сутності протосоціології.

Результатом стає здатність визначити предмет, об'єкт, функції, а також основні підходи до розгляду історії соціології. Розкрити місце роль та історії соціології серед соціологічних та інших соціально-гуманітарних дисциплін.

Семінарське заняття №2

Тема 1.1. Періодизація історії соціології

Мета: спрямований на визначення основних етапів розвитку та становлення досоціологічних вчень. Визначити основні характерні риси концепції щодо суспільства епох Античності, Середньовіччя та Відродження.

У результаті семінарського заняття формуються здатність бачити розгортання когнітивних процесів як соціально обумовлених – у соціальному просторі та часі уявлення про розуміння політики як процесу взаємоузгодження соціальних інтересів і влади як відносин володарювання і підкорення.

Семінарське заняття №3, 4

Тема 1.2. Суспільна думка Стародавнього світу та Середньовіччя.

Мета: дослідити головні теми, що хвилювали тогочасних мислителів, суспільно-політичні ідеї Платона та Арістотеля. Патристика та схоластика. Суспільна думка арабського Сходу

У результаті семінарського заняття постає бачення наступності та змін у соціальних поглядах Тертуліана, Августина Блаженного, Абеяра, Томи Аквінського. Трактат «Про гідність людини» Піко Делла Мірандоло – історичні спроби реалізації гуманістичного підходу. Ібн Хальдун та його внесок у соціологічне, політологічне, економічне знання.

Семінарське заняття № 5, 6

Тема 2.1. Відродження та світська державно-правова концепція держави Нікколо Макіавеллі.

Мета: визначення особливості доби Відродження на території Європи. Світський та релігійний характер соціальних взаємин.

Результатом стає здатність до виокремлення характеристик раціонального і його взаємопов'язаності із аморальним як якостями суспільного життя, що афілійовані із діяльністю певних інституцій. Держава – головний політичний інститут.

Семінарське заняття №7,8

Тема 2.2 Томас Гоббс. Влада, права людини та соціальний порядок.

Мета: визначити та проаналізувати причини наданого трактування природного стану людей, надати загальну характеристику теорії договірної походження держави. Окреслити взаємозв'язок між конкретно-історичними обставинами (30-літня війна

Результатом стає вміння визначати співвідношення між індивідуальною свободою та повноваженнями держави. Відокремити право в об'єктивному та суб'єктивному розумінні.

Семінарське заняття № 9, 10

Тема 2.3 . Джон Локк. Організація суспільного життя.

Мета: передбачає розгляд сутності та змісту природних (невідчужуваних) прав людини в контексті появи утворення суспільного договору.

Результатом стає здатність визначити необхідність поділу влади на три гілки з урахуванням специфічних умов Англії XVIII століття.

Семінарське заняття № 11, 12

Тема 2.4 . Концепція суспільного договору Жан-Жака Руссо. Феномен Просвітництва

Мета: завершити розгляд теорій суспільного договору та обґрунтувати ідею суверенітету народу. Розглянути цінності секуляризованого суспільства.

Результатом стає вміння визначити проаналізувати опортуністський характеру вчення Руссо до ідей прогресу.

Семінарське заняття № 13

Тема 2.5. Суспільні процеси в концепціях французьких просвітників Шарля Луї Монтеск'є та Етьєна Кондільяка

Мета: Виявити умови переходу від політичної теорії до соціологізації знання про суспільство. Визначити принципи детермінант (географічних, кліматичних, залежності від розміру держави, тощо) суспільства.

Результатом стає здатність надати загальну характеристику соціології права у вченні Ш.-Л. Монтеск'є, а також виявити ознаки готовності суспільної думки до формування політико-правової концепції суспільства

Семінарське заняття № 17

Тема 2.6. Революція та утвердження сучасності в концепції абата Сийєса.

Мета: аналіз та виявлення специфіки французької революції як межі між традиційним та сучасним суспільством.

Результатом стає здатність проаналізувати Декларацію прав людини та перехідний період Франції наприкінці XVIII – початку XIX століть у порівнянні з вченням абата Сийєса. Визначити умови формування концепції рівноправ'я.

Семінарське заняття №18

Тема 2.7. Адам Сміт. Витоки сучасної економічної соціології.

Мета: аналіз загальних положень соціологічний номіналізм та економічну атомізацію суспільства відповідно до вчення А. Сміта. Розкрити сутність концепції поділу багатств та антропоцентричної системи економіки.

Результатом стає вміння визначити Homo economicus через взаємозв'язок індивідуального та колективного благополуччя.

Історія соціології 2.

Денна форма

№	Назви розділів і тем	Кількість годин			
		всього	у тому числі:		
			лекції	практичні	СРС
1	2	3	4	5	6
Тема 1.	Соціальні вчення представників німецького Просвітництва (І. Кант та Й. Г. Фіхте)	20	2	4	14
Тема 2.	Консерватизм Едмунда Берка Демократія в Америці Алекс де Токвіль	20	2	4	14
Тема 3.	Вчення утопістів-соціалістів (Р. Оуен та С. Фур'є). Суспільно-політичне вчення Сен-Сімона.	18	2	4	12
Тема 4.	Органістична еволюційна соціологічна концепція Г. Спенсера. Емпіричні соціальні дослідження XIX – початку XX століття.	18	2	4	12
Тема 5.	Джон Стюарт Мілль. Індуктивістський позитивізм та утилітаризм. Становлення та розвиток позитивізму у працях О.Конта.	18	2	4	12
Тема 6.	Соціальна теорія марксизму. Розвиток марксизму в працях його послідовників.	18	2	4	12
Тема 7.	Соціологізм» Е.Дюркгейма. Розуміюча соціологія М.Вебера.	20	2	4	14
Тема 8.	Психологічний соціологізм кінця XIX-початку XX століття. Соціальна доктрина З.Фрейда та його послідовників.	18	2	4	12
Тема 9.	Теорія політичних еліт в європейській соціології початку XX ст Соціологічна система В.Паретто	18	2	4	12
Всього годин		150	18	36	96

Історія соціології 2.

Заочна форма

№	Назви розділів і тем	Кількість годин			
		всього	у тому числі:		
			лекції	практичні	СРС
1	2	3	4	5	6
Тема 1.	Соціальні вчення представників німецького Просвітництва (І. Кант та Й. Г. Фіхте)	17	0,5	0,5	16
Тема 2.	Консерватизм Едмунда Берка Демократія в Америці Алекс де Токвіль	17	0,5	0,5	18
Тема 3.	Вчення утопістів-соціалістів (Р. Оуен та С. Фур'є). Суспільно-політичне вчення Сен-Сімона.	16, 5	0,5		16
Тема 4.	Органістична еволюційна соціологічна концепція Г. Спенсера. Емпіричні соціальні дослідження XIX – початку XX століття.	18	0,5	0,5	17

Тема 5.	Джон Стюарт Мілль. Індуктивістський позитивізм та утилітаризм. Становлення та розвиток позитивізму у працях О.Конта.	18	0,5	0,5	17
Тема 6.	Соціальна теорія марксизму. Розвиток марксизму в працях його послідовників.	19	0,5	0,5	18
Тема 7.	Соціологізм Е.Дюркгейма. Розуміюча соціологія М.Вебера	18,5		0,5	18
Тема 8.	Психологічний соціологізм кінця ХІХ-початку ХХ століття. Соціальна доктрина З.Фрейда та його послідовників.	17	0,5	0,5	16
Тема 9.	Теорія політичних еліт в європейській соціології початку ХХ ст Соціологічна система В.Паретто	17	0,5	0,5	16
	Всього годин	150	4	4	142

Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях та семінарах, а також ознайомитись з:

4.1 Базова література

1. Вебер Макс Про внутрішнє покликання до науки // Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Макс Вебер; Перекл. з нім., післям. та комент. О. Погорілого. — Київ, 1998.- С. 310—337.
2. Гавриленко І.М. Соціологія. Кн. 2. Соціальна динаміка. - К.: КНУ, 2000. – 336 с.
3. Дюркгейм Е. Самогубство: соціологічне дослідження. – К.: Основи, 1998.-520с.
4. Зиммель Г. Избранное. В 3-х т.т. – М.: Юрист, 1996. - Т.1.Філософія культури,- 670с.;Т.2.Созерцание жизни.-607с.
5. Маркс К.,Енгельс Ф. Маніфест Комуністичної партії Взято з: <https://socialist.news/assets/pdf/manifest.pdf>
6. Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство. Основні поняття чистої соціології. - Київ : Дух і літера, 2005. – 262 с

4.2 Допоміжна література:

1. Горностай П. Юнг Карл Густав // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — с.793
2. Колісник Д. Моска Гаetano // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — с.468
3. Соціологія Хрестоматія (від першоджерел до сучасності) У 2-х томах. – Т.1. – Львів: ЛьвДУВС, 2019. – [Електронний ресурс]
4. Фрейд Зігмунд. Основні категорії психоаналізу (з німецької переклала А. Березінська) // Всесвіт. — 1991. — № 5 (749). — С. 164—170
5. Шумпетер Й. Глава 5. Вільфредо Парето (1848—1923) // Десять великих економістів від Маркса до Кейнса = Ten Great Economists: From Marx to Keynes. — М. : Інститут Гайдара, 2011. — С. 162—205. — 400 с.

4.3 Інформаційні ресурси

1. режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/> Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
2. режим доступу: <http://www.sociology.kpi.ua/literature> - кафедра соціології КПІ ім.Ігоря Сікорського

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

	<p>Тема: 1. Соціальні вчення представників німецького Просвітництва (І. Кант та Й. Г. Фіхте) Основні питання: Свобода людини як природне право. Особистість і держава. Мораль і право. Право і політика. Категоричні імперативи щодо права та держави, правової держави. Теоретичне обґрунтування ліберальної концепції правової держави. Вчення про «вічний мир». СРС: Політико-правова концепція Йоганна Фіхте. Обґрунтування природи і держави. Принципи народного суверенітету. Вчення про соціальне правовій державі.</p>
	<p>Тема: 2. Консерватизм Едмунда Берка Демократія в Америці Алекс де Токвіль Основні питання: Консервативна парадигма у трактуванні суспільних відносин. Англосаксонська модель консерватизму Едмунда Берка. Вчення про право і законі. СРС: «Реставрація політичної науки» Карла Галера. Демократія в Америці А.де Токвіль . Свобода проти рівності. Цінність горизонтальних зв'язків . Розуміння ментальності.</p>
	<p>Тема: 3. Вчення утопістів-соціалістів (Р. Оуен та Ш. Фур'є). Суспільно-політичне вчення Сен-Сімона Основні питання: Концепція соціально-політичного розвитку Шарля Фур'є як соціаліста-асоціоніста. Критика капіталістичного ладу і буржуазної демократії. Фаланга як форма організації нового суспільства. СРС. Конституційні проекти нового ладу Р. Оуена. Ставлення до політичної боротьби і революції.</p>
	<p>Тема 4. Органістична еволюційна соціологічна концепція Г. Спенсера. Основні питання: Загальна характеристика, основні принципи та напрямки розвитку натурсоціології. Принципи соціального редуціонізму. Принцип соціальної аналогії. Принцип лінійного еволюціонізму. Г.Спенсер та його місце в історії соціології. Принцип соціальної аналогії в теорії Г.Спенсера. Ліберальна спрямованість соціальної аналогії Г.Спенсера. СРС: Еволюційна теорія Г.Спенсера. Еволюціонізм, органіцизм і функціоналізм в теорії суспільства Г.Спенсера. Соціальні інститути в теорії Г.Спенсера. Типи суспільств в теорії Г.Спенсера. Г.Спенсер – критик соціалізму.</p>
	<p>Тема 5. Джон Стюарт Мілль. Індуктивістський позитивізм та утилітаризм. О.Конт та його час. Основні питання: Місце соціології в системі «моральних наук». Етичний утилітаризм. Елементи соціологічного еволюціонізму. Індуктивна логіка як єдина можлива методологія соціальних наук. . Становлення та розвиток позитивізму у працях О.Конта. Класифікація наук. Предмет, завдання та методи соціології в працях О.Конта. Соціальна статика і соціальна динаміка. Закон трьох стадій розвитку. СРС Місце соціології в контівській системі позитивних наук. Чотири методи емпіричного дослідження. Експеримент в соціальних дослідженнях.</p>
	<p>Тема 6: Соціальна теорія марксизму. Розвиток марксизму в працях його послідовників Основні питання: К.Маркс та його час. Загальні теоретичні положення та принципи марксизму. Теорія історичного матеріалізму та економічний детермінізм. К.Маркс про соціально – класову структуру суспільства. Теорія імперіалізму та перспективи революційної боротьби в працях Леніна. Визначення класів. Ленінська соціологія держави. Теорія партійного будівництва. Розвиток фундаментальних положень К.Маркса в працях В.І.Леніна СРС: Класова боротьба та соціальна революція в теорії К.Маркса. Теорія комуністичного суспільства К.Маркса Мета та цілі критичного осмислення марксизму Е.Бернштейна. Перспективи розвитку капіталізму та класової боротьби в працях Е.Бернштейна. Теорія середнього класу Е.Бернштейна. Перспективи соціалізму та завдання соціал-демократії. Місце Е.Бернштейна в історії соціології: Роза Люксембург і соціал-демократія, як спосіб</p>

	<p>мислення і спосіб соціальної організації. Соціальна стратифікація і революційні зміни суспільного життя. Конфліктний характер консервативної революції.</p>
	<p>Тема 7. Соціологізм Е.Дюркгейма. Розуміюча соціологія М.Вебера Основні питання. вивчення методологічних принципів соціологізму та правил соціологічного методу; розкриття поняття соціального факту, та їх типів. Дослідження поняття солідарності та розподілу праці, визначення норми та девіації Ідеальні типи – методологія М.Вебера. Вивчення місця соціології в системі наук про суспільство. СРС: формальна раціональність в соціології М.Вебера, концепція бюрократії в соціології М.Вебера</p>
	<p>Тема: 8. Основні питання. СРС: Соціальна доктрина З.Фрейда та його учнів. Соціальна доктрина З.Фрейда та його учнів. Основні питання: З.Фрейд та його місце в історії соціології. Ідея свідомого та несвідомого в теорії З.Фрейда. Захисні механізми людської психіки. Енергія «лібідо» як джерело природної агресивності в людині. Соціальний зміст «едіпового комплексу». Дуалізм людських інстинктів в теорії З.Фрейда: сублімовані та несублімовані форми. Теорія соціального контролю. Питання соціальної структури та соціального розвитку в теорії З.Фрейда. Ідея колективного несвідомого в теорії К.Г.Юнга. К.Юнг про психологічні типи. Прагнення до влади як шлях до подолання комплексу неповноцінності та рух до досконалості в теорії А.Адлера. СРС: О.Ранк про активну людську волю як основу індивідуального та соціального розвитку. Гіперболізація принципу сексуальності в теорії В.Райха. В.Райх – ідеолог «сексуальної революції» в країнах Заходу.</p>
	<p>Тема: 9. Теорія політичних еліт в європейській соціології початку ХХ ст Соціологічна система В.Паретто. Основні питання: Теорія політичних еліт – предмет соціологічного дослідження початку ХХ століття. Суспільство та держава. Проблема бюрократії в соціології Г.Моска. Політичні партії: процес олігархізації в соціології М.Я.Острогорського. Соціологічна теорія політичного класу Р.Мілса. СРС: «Залізний закон олігархії» Р. Міхельса. Ідейні витoki і особливості світогляду. Соціологія як логіко-експериментальна наука. Логічні і нелогічні дії. Суспільство як система в стані рівноваги. Значення соціологічних ідей В.Паретто</p>

Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять:

Семінарські заняття мають на меті розвиток у студентів вміння працювати з науковою літературою, готувати виступи на базі попередньої аналітичної роботи, формулювати та відстоювати свою позицію, брати активну участь у дискусії.

Семінарське заняття №1

Тема 1. Соціальні вчення представників німецького просвітництва (І.Кант та Й. Фіхте).

Мета: проаналізувати ліберальну концепцію правової держави та узагальнити взаємозв'язок між мораллю та політикою.

Результатом стає здатність Визначити можливості функціонування «закритої» держави. Проаналізувати принципи народного суверенітету.

Семінарське заняття №2

Тема 2. Консерватизм Едмунда Берка.

Мета: виокремити історичні та теоретичні передумови появи консерватизму як ідеології.

Результатом стає здатність розкрити суть та зміст консерватизму щодо взаємовідносин різних станів людей, змін у суспільстві, роль та місце ціннісних настанов та їх специфіку у ідеології консерватизму.

Семінарське заняття №3

Тема 2. Алекс де Токвіль і його «Демократія в Америці», тогочасні й поточні виміри та коннотації.

Мета: розкрити значущість горизонтальних звязків, проаналізувати поняття менталітету і особливості постання середнього класу.

Результатом буде набуття компетенцій до критичного погляду на феномен демократії та вміння запропонувати продуктивні стратегії щодо її оновлення.

Семінарське заняття №4

Тема 3. Вчення утопістів-соціалістів (Р. Оуен та Ш. Фур'є).

Мета: Проаналізувати соціалістичні підходи до питань змін в суспільстві. Розглянути концепції побудови соціалістичних комун та визначити переваги та недоліки їх формування

Результатом стає здатність порівняння та виокремлення спільних та відмінних рис серед представників соціалістичного утопізму.

Семінарське заняття №5

Тема 3. Суспільно-політичне вчення А.Сен-Сімона.

Мета: проаналізувати витоки появи позитивізму у вчення А. Сен-Сімона. Визначити основні положення його наукової системи.

Результатом стає здатність надати характеристику концепції історичного прогресу.

Семінарське заняття №6

Тема4. Органістична еволюційна соціологічна концепція Г. Спенсера.

Мета: надати загальну характеристику, визначити основні принципи та напрямки розвитку натурсоціології. Проаналізувати принципи соціального редукціонізму, соціальної аналогії та лінійного еволюціонізму.

Результатом стає здатність визначити місце Г.Спенсера в історії соціології. З'ясувати сутність еволюціонізму, органіцизму і функціоналізму в теорії суспільства Г.Спенсера. Здійснити дискурс соціальних інститутів в теорії Г.Спенсера, а також проаналізувати типи суспільств в його теорії.

Семінарське заняття №7

Тема 4. Становлення та розвиток позитивізму у працях О.Конта.

Мета: дослідити принципи класифікації наук, предмет, завдання та методів соціології в працях О.Конта. Надати загальну характеристику соціальній статиці і соціальній динаміці.

Результатом стає здатність визначити закон трьох стадій розвитку соціального світу як особливого феномену.

Семінарське заняття №8.

Тема 5. Джон Стюарт Мілль. Індуктивістський позитивізм та утилітаризм.

Мета: дослідити місце соціології в системі «моральних наук». Надати загальну характеристику етичному утилітаризму. Визначити елементи соціологічного еволюціонізму.

Результатом стає здатність дати засадничі характеристики індуктивної логіки як єдиної можливої методології соціальних наук. Розкрити сутність чотирьох методів емпіричного дослідження та експерименту в соціальних дослідженнях.

Семінарське заняття № 9.

Теми 4,5. Криза натурсоціології кінця XIX-початку XX століття.

Мета: розкрити суть та зміст перших практик емпіричної соціології. Описати філософію життя Дільтея і неокантіанство як складові соціологічного знання

Результатом стає здатність визначати переваги та недоліки статистичні закономірності соціальних явищ (Л.А. Кетле) та амбівалентний характер взаємин марксизму і наукової соціології.

Семінарське заняття №10

Німецька формальна соціологія.

Мета: показати взаємозв'язок між формальною соціологією та філософією життя через його персоналізацію у постаті Г.Зіммеля.

Результатом заняття стає здатність показати еволюцію поглядів Г.Зіммеля як філософа і соціолога, розкрити суть багатого на філософські сенси світу, в якому гроші поступово

перетворюються із самого лише засобу обміну на рушія господарських відносин і навіть на визначальний чинник міжособистісних стосунків модерного суспільства.

Мета: дослідити типи суспільних зв'язків в концепції Ф.Тьоніса та проаналізувати принцип понятійної антиномії у його теоретичних вибудовах.

Результатом заняття стає здатність показати значущість звернення до структури соціального знання в теорії Ф.Тьоніса. Місце Ф.Тьоніса в історії соціології.

Семінарське заняття № 11

Тема 6. Промисловий переворот та підйом капіталізму Соціальна теорія марксизму.

Мета: Обґрунтування того факту, що соціологічна теорія є поясненням соціального життя і її постання як самостійної дисципліни пов'язане із формуванням модернів.

Результатом заняття стає формування компетенції щодо визначення об'єктивних чинників виокремлення соціології як «соціальної фізики», можливостей за її допомогою досліджувати соціальну поведінку масового актора суспільних практик. дослідити об'єктивні передумови та суб'єктивні чинники виникнення марксизму як соціально-філософського вчення, проаналізувати суспільно-політичні обставини того часу, причини загострення соціальних протиріч.

У результаті семінарського заняття формується розуміння значущості трьох складових частин марксистської теорії. Постає бачення класової боротьби як рушійної сили історичного розвитку. Складаються підстави для розуміння пояснювального потенціалу такого підходу і його методологічної обмеженості.

Семінарське заняття № 14

Тема 6 : Розвиток марксизму в працях його послідовників.

Мета: дослідити теорію постання імперіалізму та перспективи революційної боротьби в працях Леніна. Показати перспективи розвитку капіталізму та класової боротьби в працях Е.Бернштейна

Результатом заняття стає вміння критичного осмислення марксизму, здатність визначити середній клас як категорію та реальний прошарок членів суспільства, виокремити завдання соціал-демократичних рухів.

Семінарське заняття № 15

Тема 7. «Соціологізм» Е.Дюркгейма.

Мета: ознайомитися із теоретичним внеском Е.Дюркгейма та інтелектуальними витоками його соціології, основними принципами його «соціологізму»

Результатом заняття полягає у формуванні компетентності щодо визначення онтологічного аспекту «соціологізму», бачення соціальної реальності як предмету соціологічного дослідження.

Семінарське заняття № 16

Тема 7. Розуміюча соціологія М.Вебера .

Мета: окреслити принципівість різниці між методологією детермінізму – спадком природничих наук і новими можливостями соціології, заснованої на принципах розуміння.

Результатом стає вміння бачити і моделювати поведінку людей, що по суті виходить за межі звичних уявлень про теорію у природничих науках. Уміння спиратися на експеримент, спостереження та інтуїцію.

Семінарське заняття № 17

Тема 8: Соціальна доктрина З.Фрейда та його учнів.

Мета: розглянути соціальну доктрину З.Фрейда та його учнів, місце З.Фрейда в історії соціології, питання соціальної структури та соціального розвитку. Розглянути енергію «лібідо» як джерело природної агресивності в людині, показати соціальний зміст «едіпового комплексу», дуалізм людських інстинктів, їх сублімовані та несублімовані форми.

Результатом заняття стає вміння використовувати у соціологічних дослідженнях та практиках медіації ідеї свідомого та несвідомого, концепти захисних механізмів людської психіки. Результатом заняття стає також вміння застосовувати на практиці положення теорії соціального контролю, ідеї колективного несвідомого (теорія К.Г.Юнга), визначити шлях до подолання комплексу неповноцінності та рух до досконалості (теорія А.Адлера).

Семінарське заняття № 18

Тема: 9. Теорія політичних еліт в європейській соціології початку ХХ ст
Соціологічна система В.Паретто.

Мета: вивчити історичне постання прошарків та кластерів суголосних політичним класам. Простежити розвиток теорії еліт на прикладі праць Г. Моска та В. Паретто. дослідити ідейні витoki і особливості світогляду В.Парето, значення його соціологічних ідей.

Результатом стає практична компетентність щодо використання «Залізного закону олігархії» Р. Міхельса. Що може бути виправдано переосмисленням? А також вміння використовувати потенціал соціології як логіко-експериментальної науки, розглядати формування концепції рівноправ'я та Декларації прав людини у контексті історичних обставин (перехідний період Франції наприкінці ХVІІІ – початку ХІХ) століть. Формується здатність розрізняти дії логічні і нелогічні дії, розглядати суспільство як систему в стані рівноваги. Бачити перспективи трансформаційних змін.

6. Самостійна робота студента

З метою поглиблення знань студентів з дисципліни, отримання досвіду самостійної роботи з науковою літературою пропонується самостійне опрацювання наукової літератури з проблемних питань політичної науки. Від студентів вимагається знання основних проблем та визначень з тематики лекцій та семінарів, вільне володіння категоріальним апаратом із дисципліни.

Крім того студенти мають самостійно розглянути завдання призначені для самостійної роботи і на основі цієї інформації вільно відповідати на поставлені питання. Окремо теми для самостійної роботи не передбачені.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекції проходять у інтерактивній формі. Заохочуються запитання, уточнення.

На семінарських заняттях додається формат занять практичних – розбираються конкретні кейси, моделюються ситуації, прописується алгоритм вирішення проблеми.

Відвідування і виконання завдань

Присутність на усіх лекціях є обов'язковою. При неможливості відвідувати деякі з них, вітається звернення студента за консультацією до викладача, уточнення змісту пропущеного матеріалу і можливостей його самостійного опрацювання.

В умовах дистанційної та змішаної форм навчання більш вагомим є не просто надсилання есе чи презентації до гуглкласруму, але і захист, відправленого завдання, безпосередньо на семінарі. Активна участь студента на практичних заняттях є обов'язковою і буде вимагатись. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Немає конкретної кількості пропущених практичних занять, які потребуватимуть самостійного опрацювання студентом відповідних тем (виконання завдань) і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем. Разом з тим, студент, який пропустив практичні заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволить допустити такого студента до заліку. В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені. Контроль знань (розуміння) студента пропущених тем відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, доступним на сайті кафедри соціології, або під час перерви у навчальному занятті («на парі»). Студент, який виконає відповідні завдання (відповідь на питання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Студенти, які пропустили практичні заняття, можуть не допустити зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконавши завдання, передбачені для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Варто це робити як тільки студент буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем занять.

Для того, аби виконувались вимоги щодо об'єктивності у оцінюванні знань, положення щодо академічної доброчесності, бажано залучати одногрупників до обговорення матеріалів, що

представлені із запізненням. Викладач готовий до колегіального обговорення, у відповідності із положеннями щодо студентоцентрованого навчання, із використанням сучасних інформаційних технологій комунікації (Зум). Це дозволить продемонструвати відкритість, прозорість та відсутність упередженості при оцінюванні роботи студентства.

Теми і завдання для практичних занять передбачені робочою програмою дисципліни, доступною з особистого кабінету студента в системі «Кампус» або на сайті кафедри соціології.

На лекціях та практичних заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Використовувати зазначені (та інші подібні) засоби для розваги чи спілкування під час заняття не варто. Відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку чи з підручника припустимо лише за наявності власних коментарів і представлення здатностей до компаративістики. Асоціації та посилання повинні бути дотичними до змісту дисципліни, яка вивчається, бути ідеологічно не упередженими та підкріпленими раціональною аргументацією.

Форми роботи

Тематика лекцій висвітлена у робочій програмі дисципліни. Вітаються питання від студентів до викладача під час лекції. Викладач може ставити питання окремим студентам або загалом аудиторії. Допускається і вітається діалог між студентами і викладачем на лекції.

Семінарські заняття мають на меті розвиток у студентів вміння працювати з науковою літературою, готувати виступи на базі попередньої аналітичної роботи, формулювати та відстоювати свою позицію, брати активну участь у дискусії.

Опанування дистанційних курсів.

За бажанням здобувача в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин освітнього компонента в асинхронному режимі, зокрема, через опанування дистанційних курсів. Для врахування в системі оцінювання балів за опанування таких курсів, вони мають відповідати змістовно силабусу, бути узгоджені із викладачем, та на підтвердження проходження курсів студент має надати відповідний документ із зазначенням назви та обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку, визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

(інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності)

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Неформальна освіта

За бажанням здобувача, в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин дисципліни в асинхронному режимі, зокрема через опанування дистанційних курсів та інших форм неформального навчання. Для врахування в рейтинговій системі оцінювання балів за такі курси, вони мають змістовно відповідати певним темам силабусу, а їх проходження узгоджене з викладачем дисципліни. На підтвердження проходження неформального навчання студент має надати відповідний документ (сертифікат) із зазначенням назви курсів та їх обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського: <https://osvita.kpi.ua/node/179>

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

8.1 Для першої частини навчальної дисципліни «Історія соціології» 1 семестр, 1 півріччя.

Поточний контроль: робота на семінарах, МКР, ДКР.

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.

Семестровий контроль: залік

Оцінювання та контрольні заходи

1. Рейтинг студента з навчальної дисципліни складається з балів, що він отримує за:

- виконання модульної контрольної роботи;
- виконання домашньої контрольної роботи;
- роботи на семінарських заняттях.

2. Критерії нарахування балів.

2.1. Модульна контрольна робота оцінюється із у відповідності із кількістю та якістю висвітлених питань. Контрольне завдання цієї роботи складається з 2-х питань з переліку, що наданий у Додатку А, 18-ти варіантів, відповідно. Закінчивши відповідати на свій, студент може перейти до іншого. Кожне із запитань оцінюється:

- «відмінно» – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 7 балів;
- «добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями – 5 балів;
- «задовільно» – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та незначні помилки – 3 бала;
- «незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам на «задовільно» – 0 балів. Таким чином, в результаті виконання завдань МКР студент може отримати від 0 до 28 (7на 4) балів в залежності від ґрунтовності та оперативності у виконанні завдань.

2.2. Виконання індивідуального завдання (ДКР) оцінюється в залежності від самостійності та аргументованості у розкритті опрацьованої теми.

- відмінно: тема розкрита глибоко, з урахуванням культурно-історичних контекстів, економічних умов, суб'єктивних чинників, тощо. Задіяно більше 2-х джерел, має місце їх критичне студіювання. Представлена авторська позиція, робота виконана вчасно --12 балів;
- добре: представлена доказова позиція з обраної теми, опрацьовано щонайменше 2 джерела, використані методи наукового пошуку – 7 балів;
- задовільно: обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками (елементи компіляції)– 3 бала;
- «незадовільно» – завдання не виконане, – 0 балів. Таким чином, за виконання ДКР студент може отримати від 0 до 12 балів.

2.3. Робота на семінарських заняттях оцінюється із 4 балів за такими критеріями:

- «відмінно» – творчий підхід до розкриття проблеми, залучення різноманітної інформації та обґрунтування доцільності її використання – 4 бала;
- «добре» – глибоке розкриття проблеми (на рівні «сутність»- «закономірність»), відображена власна позиція – 3 бала;
- «задовільно» – обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками (брак посилань) – 2 бала;
- «незадовільно» – завдання не виконане, – 0 балів. Таким чином, з урахуванням 18-ти семінарів студент може отримати 64 бали за умови блискучого виступу на кожному.

Виходячи з 100 бальної шкали оцінювання і реальної практики вивчення дисципліни студенти мають можливість отримати бажані бали (не більше за 100) при виході на залікову сесію.

2.4. Заохочувальні бали

Всього не більше 10 балів за такі види робіт:

- за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, конкурсах студентських робіт, публікації);
- участь у факультетських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

3. Умовою позитивного проходження першого календарного контролю є отримання не менш, ніж 30 балів. Умовою позитивного проходження другого календарного контролю є отримання не менш, ніж 60 балів.
4. Сума рейтингових балів, отриманих студентом протягом семестру переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею. Якщо сума балів менш ніж 60, студент виконує залікову контрольну роботу. У цьому разі сума балів за виконання МКР та залікову контрольну роботу переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею.
5. Студент, який у семестрі отримав не менш ніж 60 балів, може взяти участь у складанні заліку. У цьому разі, бали отримані ним на контрольній роботі є остаточними.
6. Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок.

Бали	Оцінка
100...95	Відмінно
94...85	Дуже добре
84...75	Добре
74...65	Задовільно
64...60	Достатньо
Менше 60	Не задовільно

8.2 Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (РСО) для другої частини навчальної дисципліни «Історія соціології» 2 семестр, 2 півріччя.

Поточний контроль: робота на семінарах, МКР, реферат

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.

Семестровий контроль: екзамен

Оцінювання та контрольні заходи

Виходячи з того, що складання екзамену оцінюється у межах 40 балів, впродовж роботи в семестрі студенти можуть отримати до 60 балів включно.

1. Рейтинг студента з навчальної дисципліни складається з балів, що він отримує за:

- виконання модульної контрольної роботи;
- роботи на семінарських заняттях.

2. Критерії нарахування балів.

2.1. Модульна контрольна робота оцінюється із у відповідності із кількістю та якістю висвітлених питань. Контрольне завдання цієї роботи складається з 2-х питань з переліку, що наданий у Додатку А 2, 18-ти варіантів, відповідно. Закінчивши відповідати на свій, студент може перейти до іншого. Кожне із запитань оцінюється:

- «відмінно» – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 7 балів;
- «добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями – 5 балів;
- «задовільно» – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та незначні помилки – 3 бала;
- «незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам на «задовільно» – 0 балів. Таким чином, в результаті виконання завдань МКР студент може отримати від 0 до 28 (7на 4) балів в залежності від ґрунтовності та оперативності у виконанні завдань.

2.3. Робота на семінарських заняттях оцінюється із 3 балів за такими критеріями:

- «відмінно» – творчий підхід до розкриття проблеми, залучення різноманітної інформації та обґрунтування доцільності її використання – 3 бала;

– «добре» – глибоке розкриття проблеми (на рівні «сутність»- «закономірність»), відображена власна позиція – 2 бала;

– «задовільно» – обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками (брак посилань) – 1 бал;
– «незадовільно» – завдання не виконане, – 0 балів.

2.3.1. За виконання реферативного дослідження (обсяг 10-12 сторінок, 6-8 посилань на відповідні академічні джерела) студент може отримати 20 балів.

2.4. Заохочувальні бали

Всього не більше 10 балів за такі види робіт:

– за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, конкурсах студентських робіт, публікації);

– участь у факультетських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

3. Умовою позитивного проходження першого календарного контролю є 30 балів, і другого – також є отримання не менш, ніж 20 балів.

4. Сума рейтингових балів, отриманих студентом протягом семестру переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею. Студент, який у семестрі отримав не менш ніж 40 балів, може взяти участь у складанні іспиту.

5. Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок.

Бали	Оцінка
100...95	Відмінно
94...85	Дуже добре
84...75	Добре
74...65	Задовільно
64...60	Достатньо
Менше 60	Не задовільно

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено викладачем Василець Ольгою Іванівною.

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 12 від 24.05.2024)

Погоджено Методичною комісією факультету (протокол № 9 від 26.06.2024)

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ 1

1. «Люди не чекали появи науки про суспільство, аби витворити собі ідеї права, моралі, сім'ї, держави і самого суспільства, оскільки без цих ідей вони взагалі не могли б жити» - вкажіть автора цих слів та розкрийте їх сенс у контексті значення протосоціології для наукового знання.
2. Як ви розумієте процес розвитку соціології до стану «нормальної науки» (у тому значенні, яке надає цьому поняттю відомий історик науки Т. Кун) ?
3. У чому полягає значення ідей античних істориків і філософів для соціально-поведінкових, гуманітарних наук сучасності.
4. «Держава» Платона, неоплатоніки, держава, що сприяє розвитку. Ваші думки щодо актуальності засадничих питань.
5. Начала науки про суспільство. Відкритість та закритість як характеристики: , як пише К. Поппер, Платон,
5. Варвари, нові варвари та маргінали. Як вписуються соціальні ідеї, художні, релігійні та інші гуманітарні цінності у «лінію прогресу» ?
6. Покажіть наскрізну історичну важливість утопій Т.Мора, Т.Кампанелли у контексті прагнень вибудови оптимальних суспільних відносин.
7. Охарактеризуйте філософію схоластів, патристику як підґрунтя для дослідження соціальної поведінки.
8. Які, на вашу думку, головні ідеї, що довели свою значущість для подальшого соціологічного дискурсу, викладені у «Вступі» Ібн Хальдуна ?
9. У чому полягає значення «Державця» Макіавеллі для подальшого розвитку раціонального способу мислення ?
10. Міркування про політику і суспільне життя Монтеня, його вплив на Ф.Бекона, Вольтера та Дідро. Яке це має значення для соціології політики та соціології освіти сьогодення?
11. Суспільний договір Руссо і проблеми державотворення на загал – покажіть взаємозв'язки.
12. Надайте загальну характеристику соціології права у вченні Ш.-Л. Монтеск'є.
13. Чи вважаєте ви що «Левіафан» Гоббса має бути обмеженим системою противаг ?
14. Опишіть, якою Джон Локк бачив організацію суспільного життя.
надати загальну характеристику соціології права у вченні
15. Розкрийте сутність концепції поділу багатств та антропоцентричної системи економіки відповідно до поглядів Адама Сміта.
16. Проаналізуйте місце соціології в системі «моральних наук». Надайте загальну характеристику етичному утилітаризму.
17. Якими ви бачите витоки та практики прагматизму- його історичних і сучасних форм.
18. Вчення утопістів-соціалістів (Р. Оуен та Ш. Фур'є).
19. Соціальні вчення представників німецького Просвітництва (І.Кант та Й. Фіхте).
20. Розкрийте суть та зміст консерватизму щодо взаємовідносин різних станів людей, змін у суспільстві, ролі цінностей.
21. Що можна вважати засадничими чинниками у виникненні позитивізму ?
22. Наукова система А. Сен-Сімона. Опишіть концепцію промислово-наукової держави.
23. Яким вбачали представники просвітницької думки нове християнство та історичний прогрес.
24. Розкрийте сутність еволюційної теорії Г.Спенсера.
25. Як представлені типи суспільств в теорії Г.Спенсера. Чому Спенсера вважають критиком соціалізму ?
26. Якими ви бачите засадничі положення індуктивістського позитивізму ?
27. Розкрийте поняття соціальної статистики та соціальної динаміки у працях О.Конта
28. Дайте визначення основних принципів натурсоціології.
29. У чому полягають можливості та обмеження соціального редукціонізму, соціальної аналогії, тощо.
30. Чи можливою є позитивна наука про суспільство ?

31. Якими були емпіричні соціальні дослідження XIX – початку XX століття ?
32. Покажіть на інформаційних прикладах процеси становлення емпіричної соціології.
33. Що писав Л.А.Кетле про статистичні закономірності соціальних явищ.
34. Опишіть емпіричні дослідження Ле Пле.
36. Що складало сутність ідеологічної кризи в період переходу суспільств до епохи імперіалізму?

Додаток А.2

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ 2

1. У чому ви бачаєте особливості розвитку соціального знання Нового часу ?
2. Чому соціологію, низка науковців та політиків, представників культурних течій, вважають «проектом модерну» ?
3. Як пов'язані між собою соціологія XIX століття та класова боротьба того часу?
4. У чому ви бачите вплив інституційних та соціально-структурних змін у суспільному житті індустріалізаційної доби на формування соціологічного дискурсу ?
5. Аргументуйте потрактування класової боротьби як рушійної сили історичного розвитку.
6. Чому соціальну теорію марксизму іменують «історичним матеріалізмом»?
7. У чому полягає пояснювальний потенціал та методологічна обмеженість марксизму ?
8. Розкрийте взаємозв'язки між революційними змінами у культурі, економіці, політичних та освітянських практиках з позицій соціологічного підходу на межі XIX і XX сторічч.
9. Поясніть соціологічну вимірність промислової революції та її ролі в історії сучасного світу. Первісне накопичення капіталу як соціально-економічний феномен.
10. Культурні коди феодального та капіталістичного суспільств – опишіть можливості концептуалізації процесів та явищ.
11. Розкрити суть економічної критики доктрини комунізму в працях П.Струве.
12. Покажіть динаміку агресивних устремлінь людини і вплив суспільства на форматування цих устремлінь на основі робіт З.Фрейда, К.Лоренца, Е.Фрома.
13. Розгляньте теорію О.Ранка про активну людську волю як основу індивідуального та соціального розвитку.
14. У чому полягає гіперболізація принципу сексуальності в теорії В.Райха? В.Райх – ідеолог «сексуальної революції» в країнах Заходу.
15. Обґрунтуйте різницю між різними способами психологічного захисту як формами соціальної поведінки у спільнотах та суспільстві.
16. Яким чином можна використати концепти аналітичної філософії К.Юнга, вчення про архетипи, зокрема, для оптимізації управлінських практик сьогодення?
17. За якими алгоритмами, на вашу думку, формується вміння застосовувати на практиці положення теорії соціального контролю?
18. Опишіть класичну концепція психоаналізу З. Фрейда, та її основні постулати.
19. У чому сутність концепції людини З. Фрейда: «свідомість» і «несвідоме»; «Воно» (id), «Я» (ego), «Над-Я» (superego); теорія сексуальності –історичні та сучасні конотації і контексти.
20. Розкрийте взаємозв'язок між соціальними досягненнями людини та феноменом сублімації. У чому полягає, на вашу думку, «Репресивність» культури.
21. Опишіть методологічний аспект «соціологізму». У чому полягає, на вашу думку, особливість соціологічного методу дослідження.
22. Що є сутністю соціальної солідарності: ознаки та типи, розкрийте вплив на неї суспільного розподілу праці.
23. Якими історично можуть бути типи соціальних зв'язків ? Опишіть концепт соціології суїциду, соціальної норми та патології.
24. Розкрийте зміст концепції самогубства як спроби доказу соціальної природи індивідуальної дії.
25. У чому полягає сутність теорії соціальної дії ?

26. Опишіть формальну раціональність в соціології М.Вебера.
27. Розкрийте взаємозв'язок між протестантською етикою та духом капіталізму.
28. Поясніть, чому революція у Франції 1789 року рахується межею між традиційним та сучасним суспільством.
29. Поясніть, у чому полягають проблеми легітимності влади і як це пов'язано із питаннями становлення й розвитку третього стану та громадянського суспільства.
30. Визначте взаємини суспільства та держави, здійснюючи аналітику бюрократії (Г.Моска) та процесів олігархізації (М.Я.Острогорський).
31. Поясніть та зазначте головні теорії політичних еліт в європейській соціології початку ХХ ст.
32. Опишіть погляди В.Парето на економіку, соціологію і моральну філософію.
33. Принцип ефективності В.Парето – сучасні конотації.
34. Розкрийте сутність концепції політичного класу Г. Моска.
35. Покажіть методологічну цінність та обмеженість матеріалістичного бачення історії.
36. Масове суспільство і культурна динаміка – окресліть історико-соціологічну вимірність процесів.

Додаток В. Питання на залік.

1. Зазначте основні історичні підходи до розуміння суспільства і людини.
2. Опишіть появу соціальних інститутів як механізмів самоорганізації спільного життя людей.
3. Чому давньогрецька філософська спадщина є підґрунтям західного способу мислення на загал?
4. Ібн-Хальдун та арабські джерела у формуванні соціально-поведінкового дискурсу.
5. Авраамічні релігії та їх вплив на ієрархічну побудову суспільного життя.
6. Конфуціанство і питання державного будівництва – досвід азійських спільнот у історії становлення соціології як науки.
2. Варвари та маргінали : традиційне бачення і сучасні експлікації.
3. Утопії та антиутопії – у пошуках ідеального суспільного устрою.
4. Десакралізація влади як проблема історичного поступу – пояснювальний потенціал конфліктологічного підходу у соціології.
5. Етика, культура і соціальна дія у історико-соціологічних контекстах.
6. Роль і місце суб'єктивного чинника у історії. Влада над масами і влада мас.
7. Розкрийте взаємозв'язок між лідерством духовним, політичним та владою багатства.
8. Покажіть різницю між багатством та капіталом. Історична динаміка способів соціальної реалізації.
9. Спільноти припису і суспільства досягнень – інваріантність історичної логіки.
10. Як зміни у засобах виробництва впливають на формування суспільної нерівності ? Соціальне розшарування як історичний феномен.
11. Виключення та інклюзія у історії людства – соціологія господарювання та соціологія культури.
12. Типи раціональності і питання релігійного світовідношення. Франція і Шотландія.
13. Позитивне знання і психологізм – наскільки виправдане протиставлення ?
14. Сциентизм і його наслідки. Сучасні конотації і контексти.
15. Структура суспільства і функції його підсистем- чим комплексність відрізняється від системності, вкажіть на історичну динаміку практики і понять.
16. Історія соціологічних учень з позицій біографічного підходу. Кореляції особистісного досвіду.
17. Логіка виникнення соціології як самостійної науки.
18. Соціальна філософія як попередниця соціології. Зміна уявлень про можливості вивчення суспільства і людини в добу Нового часу.
19. Обґрунтування О.Контом необхідності нової науки про суспільство. Класифікація наук та місце в ній соціології.
20. Г.Спенсер як продовжувач позитивістської лінії у соціології. Ідея соціальної еволюції.
21. Соціальний дарвінізм. Расово- антропологічна школа. Географічний напрям

Додаток В 2. Питання на екзамен.

Білет № 1.

Питання 1. Зазначте основні історичні підходи до розуміння суспільства і людини.

Питання 2. Варвари та маргінали : традиційне бачення і сучасні експлікації.

Білет № 2.

Питання 1. Утопії та антиутопії – у пошуках ідеального суспільного устрою.

Питання 2. Десакралізація влади як проблема історичного поступу – пояснювальний потенціал конфліктологічного підходу у соціології.

Білет № 3.

Питання 1. Етика, культура і соціальна дія у історико-соціологічних контекстах.

Питання 2. Опишіть появу соціальних інститутів як механізмів самоорганізації спільного життя людей. Т.Парсонс та А.Шюц – різниця підходів.

Білет № 4.

Питання 1. Історія лібералізму: від «самоочевидного Дж.Локка» до неоліберальних уявлень про права та обов'язки держави та громадянина.

Питання 2. Роль і місце суб'єктивного чинника у історії. Влада над масами і влада мас.

Білет № 5.

Питання 1. Як зміни у засобах виробництва впливають на формування суспільної нерівності?

Соціальне розшарування як історичний феномен.

Питання 2. Спільноти припису і суспільства досягнень – інваріантність історичної логіки.

Білет № 6.

Питання 1. Типи раціональності і питання релігійного світовідношення. Франція і Шотландія.

Питання 2. Основні історичні концепції розуміння суспільства

Білет № 7.

Питання 1. Вчення про суспільно-історичні формації, різні типи та способи періодизації історичного процесу.

Питання 2. Психологічні концепти З.Фрейда та К.Юнга як здобуток історичної соціології.

Білет № 8.

Питання 1. Е. Гобсбаум та макросоціологічний підхід.

Питання 2. Структуралізм М.Фуко та К.Леві-Строса у історії соціології.

Білет № 9.

Питання 1. Г.Беккер. Ядро і периферія у соціологічній теорії – історичні контексти та конотації.

Питання 2. Догма - тяглість, інноваційність та питання сталого розвитку в історії людства.

Білет № 10.

Питання 1. Ієремія Бентам та соціологія щастя. Щастя як соціокультурний історичний феномен.

Питання 2. Історичні типи культури та цивілізаційний підхід

Білет № 11.

Питання 1. Нестримний світ глобалізації. Е.Гідденс

Питання 2. Поведінка людини у історичних поглядах теорії обміну Гоманса.

Білет № 12.

Питання 1. Структурно-функціональний підхід Р.Мертона

Питання 2. Ментально-трансцендентальний підхід М.Шелера та В.Дільтея

Білет № 13.

Питання 1. Сфери суспільного життя – історичні та інституціональні зміни.

Питання 2. Актуальність та історичні обмеження класового підходу у розгляді соціальних практик.

Білет № 14.

Питання 1. Основні критерії прогресу та регресу як способів історичного розвитку.

Питання 2. Функціоналізм британської школи культурної антропології.

Білет № 15.

Питання 1. "On Liberty" - Джон Стюарт Мілль та "Civil Disobedience" - Генрі Девід Торо

Питання 2. Теорія відчуження - історія і сучасність

Білет № 16.

Питання 1. Аномія у Е.Дюркгейма та у Р.Мертонна, спільне та різне.

Питання 2. Соціологія Ф.Тьонніса та його вчення про спільноти і суспільство.

Білет № 17.

Питання 1. Соціальний капітал Бурдьє – історичні витоки концептуалізації.

Питання 2. Час-простір і однорідність-гетерогенність у Р.Робінсона і історична глобалізація Г.Дерлугьяна

Білет № 18.

Питання 1. "The Social Contract" - Жан-Жак Руссо. Природні права та індивідуум

Питання 2. Критика А.Шюцем «розуміючої соціології» М.Вебера

Білет № 19.

Питання 1. Г.Зіммель у історії соціології як засновник конфліктологічного дискурсу.

Питання 2. Соціологічна думка Франції та Німеччини 20-60 роки ХХ сторіччя.

Білет № 20.

Питання 1. Пітирим Сорокін та значущість його концепцій для сучасного соціального знання.

Питання 2. Теорія еліт В.Парето та історичні трансформації феномену демократії.

Додаток С. Питання до ДКР.

1.Соціологічна концепція марксизму та її критичний аналіз у працях Р.Арона, К.Поппера, П.Сорокіна й П.Монсона.

2. Критика соціологічної концепції марксизму в українській соціологічній літературі.

3. Значення вчення З.Фрейда та його послідовників і критиків для розвитку соціологічної науки як соціально-поведінкової дисципліни.

4.Конфліктологічні виміри філософії Г. Зіммеля з позицій соціологічного підходу.

5.Соціально-психологічні розвідки Г.Тарда, Г.Лебона та їх історичне значення для формування галузевих соціологічних теорій.

6.Соціологія Е.Дюркгейма та її суперечливий характер. Причинний і функціональний аналіз.

7.Соціологія М.Вебера. Поняття соціальної дії та її основні типи. Суб'єкт соціальної дії.

8.Соціологія Ф.Тьонніса та його вчення про спільноти і суспільство.

9. Г.Зіммель – філософія життя, філософія культури, соціологія, конфліктологія.

10.Вернер Зомбарт та Вільфред Парето – соціологічні виміри теоретизування і методологічна цінність для сьогоденних розвідок суспільних практик.

11.Постання американської соціологічної традиції, розвиток полстерства як емпіричної соціології у США.

12.Британська школа культурної антропології. Функціоналізм.

13.Фрейдизм та неофрейдизм – що, на вашу думку, наразі, керує світом?

14. Перша половина (20-60-ті) ХХ сторіччя – соціологічна думка у Франції та Німеччині.

15.Франкфуртська школа соціологічних досліджень. Адорно, Маркузе Хоркхаймер та неомарксизм.

16. Інтегральна соціологія П.Сорокіна.

17. Інтерпретації, інтеракціонізм – суть соціальної взаємодії. Символічна природа комунікації.

18.Толькотт Парсонс і структурний функціоналізм.

19.Функціоналізм Роберта Мертонна.

20. Соціально-психологічна концепція Ф.Знанецького і У.Томаса.

21.Еволюціоністсько-реформістський підхід Р.Парка та соціологія міста.

22.Соціальний обмін – сутність суспільного життя. Дж.Хоманс та П.Блау.

23.Теорія конфлікту: Л.Козер та Р.Дарендорф.

24.Феноменологічна соціологія та етнометодологія.

25. Новітні напрями розвитку соціологічної теорії.
26. Культурсоціологія Дж.Александера.
27. Сучасні проблеми ідентичності – макросоціологічний підхід.
28. Соціологічний реалізм як історичний феномен суперечностей між номіналізмом та реалізмом у дослідженні динаміки суспільних практик.
29. Принципи періодизації історії, макро-мезо- та мікрорівень аналітики подій та структур.
30. Світ-системний та формаційний підхід у історико-соціологічних дослідженнях.
31. Соціологічна концепція марксизму та її критичний аналіз у працях Р.Арона, К.Поппера, П.Сорокіна й П.Монсона.
32. Теорія конфлікту Р.Дарендорф та Л.Козер